

A megújuló sümegi
püspöki kastély
a vár látképével

AZ ÉPÜLETEK SZELLEMI ÚJJÁSZÜLETÉSE

Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram

A Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram keretében 39 műemlék – 20 kastély és 19 vár – újul meg, nemcsak régi szépségüket nyerik vissza, hanem új funkciókkal is gazdagodnak, hogy – adottságaikhoz igazodó módon – megfeleljenek a mai kor turisztikai igényeinek.

A program célja, hogy a műemlék-helyreállítás és az örökségmegőrzés alapvető szempontjai mellett egységes, Európában is unikális, jól értékesíthető turisztikai termékcsomag valósuljon meg, amely valóban érdekli a látogatókat. Egy-egy vár vagy kastély szinte mindig az adott település jelképe, szimbolikus értékű helyszín, különleges helyet foglal el a köztudatban, ezért fontos eszköze lehet a helyi identitás erősítésének. A várak, kastélyok a fejlesztési koncepció alapján egyre inkább közösségi térként is szolgálnak majd. Ha a vendég jól érzi ma-

gát, jelentősen több időt tölt el, ez növeli a bevételt, amelyből a műemlék fenntartható.

Fontos cél tehát az épületek szellemi újjászületése is: fizikai rehabilitációjuk mellett szellemi rehabilitációjuk is megvalósul. A várak, majd a kastélyok évszázadokon keresztül a magyar és az európai kultúra „fellegvárai” voltak, most a 21. századi igényeknek megfelelően újraértelmezett formában kapják vissza ezt a szerepüket, jól illeszkedve az épületek műemléki adottságaihoz. Olyan közösségi és kulturális terek jönnek létre, amelyek különböző művészeti ágakat felölelő programokat kínálnak a látogatóknak.

A komplex funkciót betöltő, többféle bevételi forrásra támaszkodó objektumok egységes rendszerbe foglalt láncot alkotnak majd, egységes, nyugat-európai színvonalú

turisztikai desztinációként. Az egyes vonzerők hozzájárulnak a kistérség gazdaságának élénkítéséhez, a munkahelyteremtéshez és a vidékfejlesztési célokhoz, és úgynevezett multiplikatív hatással is rendelkeznek majd: a környező kis- és középvállalkozók rácsatlakozhatnak az európai uniós és hazai forrásból turisztikai vonzerővé fejlesztett, korábban romos és kihasználatlan műemléki szolgáltatások struktúrájára.

A program az ország egész területét lefedi. Művészettörténeti szempontból a legszínvonalasabb épületek szerepelnek benne, nemzetközi szintre emelve a kastély- és várláncot, amely a magyar épített örökség egyik legfontosabb megjelenítője lesz.

Fontos, hogy hiteles, ugyanakkor friss és interaktív kiállítási tartalom fogadja az épületbe látogatókat. Minden helyszín egyedi, a kiállítási tematika ehhez illeszkedő jellemzőkkel rendelkezik, ezáltal az egykori magyar kastély- és várélet minden rétege bemutatásra kerül. Alapvető cél, hogy a kiállításnak olyan grafikai arculata és olyan atmoszférája legyen, amellyel a vendégek azonosulni tudnak. A program nagy hangsúlyt fektet az előkészítő munkára: a falszöveget, a régészeti, a restaurátori, a levéltári, a tervtári, a köz- és a magányújteményekben végzett kutatások alapján összeállt adathalmaz kreatív és közérthető feldolgozásával áll össze egy olyan kiállítás, amely vonzza a látogatókat, és elidőznek benne. Az épületek múltját a történetmesélés, az anekdoták mentén is megismerhetik a látogatók. Minden helyszínen bemutatásra kerülnek az egykori birtokos családok egymást váltó generációi, megelevenednek a történelemkönyvekből ismert nemesi családok tagjai. A kastélyban, várban zajló életmód, a főúri család hétköznapijai és ünnepei, sőt, a személyzet feladatai is a kiállítás részét képezik. A koncepció fontos eleme az interaktív és multimédiás eszközök használata és kiállításokba építése. Így be lehet például mutatni az épületek kinézetét különböző építési korszakokban, virtuális túrát lehet tenni a kiterjesztett valóság alkalmazásával a műemlék falai között különböző történelmi korokban, vagy holoprojektoros vetítéssel láthatóvá válik egy makettben, hogy az épület egyes helyiségei milyen célt szolgáltak, milyen tevékenységet végeztek ott egykor. A kastély vagy vár látogatási útvonalának végigjárására a hagyományos idegenvezetés mellett lehetőség nyílik többnyelvű táblagép, azaz tabletes, visual guide-os eszköz segítségével is.

Folyamatban lévő felújítások:

- ▮ bajnai Sándor-Metternich-kastély
- ▮ dégi Festetics-kastély
- ▮ fehérvárcsurgói Károlyi-kastély
- ▮ füzéradványi Károlyi-kastély
- ▮ nádasdladányi Nádasdy-kastély

- ▮ oroslány-majkpusztai Esterházy-kastély és kamalduli remetesség
- ▮ szabadkígyósi Wenckheim-kastély
- ▮ tatai Esterházy-kastély
- ▮ sümegei püspöki kastély
- ▮ egri vár
- ▮ füzéri vár
- ▮ mosonmagyaróvári vár
- ▮ szögligeti Szádvár

Néhány folyamatban lévő projekt rövid bemutatása

Bajna – Sándor-Metternich-kastély

Megújulnak az „Ördöglovas”, gróf Sándor Móric kastélyának külső és belső terei, megvalósul az Alessandro Sanquirico, a milánói Scala díszlettervezője által tervezett „etruszk” és „pompeji”, valamint a „Raffaello-terem” falfestéseinek restaurálása. A Hild József által tervezett klasszicista kastélyban a 19. századi főúri reprezentációt és a főúri szórakozást is bemutatják. Az élményközpontú kiállítások végigjárása során a látogató megismerheti a kastélyban élő család tagjainak, elsősorban Sándor Mó-

A bajnai Sándor-Metternich-kastély a felújítási munkálatok közben

Az angolpark mellett a dégi Festetics-kastély is új attrakciókkal telik meg

Új élményekkel vár majd a nádass-ladányi Nádasdy-kastély

ric grófnak a kalandos életét, valamint betekintést nyerhet a 19. század divatikonjájának, Pauline von Metternichnek a hétköznapijaiba. [1; 2]

Felújítás közben a füzérradványi Károlyi-kastély

Dég – Festetics-kastély

Megvalósul a Pollack Mihály által tervezett klasszicista kastély részleges felújítása, megújul a rózsakert, a Hollandi-ház és egyéb kerti építmények, valamint a vendégfogadás feltételei is megteremtődnek. A kastély kiállítótermei a Festetics család dégi grófi ágát és életét mutat-

ják be az érdekességek mentén. A kastélykertben olyan élményelemek lesznek, mint a drótkompos átkelés a tavon, az interaktív játszótér, valamint a korabeli sportélet megidézésére a nosztalgiatenisz és -futball, korhű sportfelszerelésben. [3; 4]

Füzerradvány – Károlyi-kastély

A kastélyépület legnagyobb részét felújítják, a reprezentatív terek archív fotók alapján kiállítótertként újulnak meg. Fejlesztik a kilátótornyot, a kastélypark korábbi re-

és a belső udvar rendezése. A kastély falképeit is alkotó Franz Anton Maulbertsch művészetét középpontba állító „Tágra nyílt szemmel” kiállítás megidézi a 18. századi barokk Sümeget. Korabeli sümegi karaktereket ismerhetünk meg a megmozduló, grimaszoló falfestményeken keresztül, a kukucskálódobozok segítségével 18. századi multságokon vehetünk részt. A beltéri videomapping a falképek virtuális rekonstrukcióját teszi lehetővé, ezzel is segítve az élményszerű ismeretszerzést. [9; 10]

konstrukcióból kimaradt részeit pedig kertépítész rendezi. Az attrakció központi tematikája az egykori, 1930-as évekbeli kastélyszálló életének komplex megidézése. A kiállítóterekben a látogató megismerheti a Károlyi család és a kastély történetét, valamint bepillantást nyerhet a lakáskultúra, a divat és az itteni filmforgató-sok világába is. [5; 6]

Nádasdladány – Nádasdy-kastély

Felújítják a földszinti reprezentatív tereket, az Ősök csarnokát, az ebédlőt és a könyvtárat, emellett új kiállító- és múzeumpedagógiai terek létesülnek. Megújul a kastélypark és tava is. A Nádasdy grófok életét bemutató „A legendák kastélya” című élményalapú interaktív kiállítás valós emberi történetekre épül, idő- és térbeli utazásra hívja a látogatókat. A főúri mindennapok, a társasági élet, a lakáskultúra, a sportélet és a vadászatok virtuális élményterben lesznek bemutatva. [7; 8]

Sümeg – püspöki kastély

Felújítják a kastélyépületet és a fogadóteret, megvalósul a barokk enteriőrök részleges rekonstrukciója, az előkert

Tata – Esterházy-kastély

Megújul a kastélyegyüttes főépülete, helyreállítják a belső udvart, a hátsó park bejárhatóvá válik. Reprezentatív rendezvényttereket alakítanak ki kávézóval és ajándékbolttal, valamint új, egyedi, élményalapú interaktív kiállítás nyílik a kiállítóterekben, amely az Esterházy család szerteágazó diplomáciai kapcsolatrendszerét, a házasságok fontosságát, valamint ezen keresztül a női főúri életformát mutatja be. Az eredeti enteriőrökkel helyreállított, berendezett szobák megidézik a férfiak, nők és gyermekek kastélybeli hétköznapjait és ünnepeit. Bemutadják a kuriózumnak számító márvány és hollandi csempés fürdőszobákat is. [11; 12]

Virág Zsolt

Irodalom / References:

- [1] Rados, Jenő: *Hild József életműve*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1958, p 81.
- [2] Virág, Zsolt: *Magyar Kastélylexikon IV, Komárom-Esztergom megye kastélyai és kúriái*, Fo-Rom Invest, Budapest 2003, pp 16–23.
- [3] Bibó, István: *Pollack Mihály*, Holnap Kiadó, Budapest 2008, p 87.
- [4] Virág, Zsolt: *Magyar kastélylexikon III, Fejér megye kastélyai és kúriái*, Fo-Rom Invest, Budapest 2005, pp 46–48.
- [5] Sisa, József: „A füzerradványi kastély”, *Ars Hungarica*, Vol 27 (1999), No 1, pp 5–79.
- [6] Gerle, János: *Ybl Miklós*, Holnap Kiadó, Budapest 2014.
- [7] Sisa, József: *A nádasdladányi Nádasdy-kastély*, MÁG, Budapest 2004.
- [8] Virág, Zsolt: *Magyar kastélylexikon III, Fejér megye kastélyai és kúriái*, Fo-Rom Invest, Budapest 2005, pp 123–125.
- [9] Koppány, Tibor: *Sümeg püspöki kastély – Tudományos elődokumentáció*, Budapest 1990.
- [10] Virág, Zsolt: *Magyar kastélylexikon XI, Veszprém megye kastélyai és kúriái*, Fo-Rom Invest, Budapest 2012, pp 271–277.
- [11] Merényi, László, et al: *Fellner Jakab*, Építészügyi Tájékoztatói Központ, Budapest 2002, pp 26–29.
- [12] Virág, Zsolt: *Magyar Kastélylexikon IV, Komárom-Esztergom megye kastélyai és kúriái*, Fo-Rom Invest, Budapest 2003, pp 16–23.

A tati Esterházy-kastély visszakapta eredeti színezését

A b s t r a c t s

WARE-NAGY, Orsolya: BACK AGAIN, AS IT ALWAYS HAS BEEN

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 16-23, DOI: 10.33268/Met.2019.7.1

THE MAIN GUARD'S HOUSE AND STÖCKL STEPS, BUDAPEST CASTLE, HUNGARY

ARCHITECT: FERENC POTZNER

Often the highest risk in architecture is found when trying to reconstruct the past: historic buildings lost to war damage or political neglect, where traditional skills need to be re-established and a contemporary take on the original function needs to be applied. Concise studies of original construction documents, archived photographs and modernisation of built form have led to these two projects' result. Behind traditional masonry modern facilities can be found, lifts, and modern mechanical services, creating a new form of experimental archaeology.

LULLULANGI, Mithen – SAMPEBUA, Onesimus: MAINTAINING THE CULTURAL HERITAGE OF TORAJA

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 24-27, DOI: 10.33268/Met.2019.7.2

TONGKONAN RESTORATION, INDONESIA

The study of the Toraja traditional house or Tongkonan in Indonesia aims to discover a better understanding of how a home serves as a container for human activities. The process of construction, from selection of materials and the cultural importance of forest estate management, through to methods of implementation and continuous social impact. Each stage being celebrated by the community to strengthen a sense of kinship. Recently some of these homes have been modernised, using for example sheet metal covering, which does increase the life span of a building at the cost of depreciating cultural and touristic value. This study aims to help the community retain value in terms of architectural and social heritage.

WETTSTEIN, Domonkos: EQUILIBRIUM BETWEEN ROCK AND PEOPLE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 28-33, DOI: 10.33268/Met.2019.7.3

COVERING ARCHAEOLOGICAL ABBEY RUINS, SAINT MAURICE, SWITZERLAND

ARCHITECT: SAVIOZ FABRIZZI ARCHITECTES

The cliffside site for this abbey was chosen about 1500 years ago for its defensible location, unfortunately regular rock falls have continually damaged the buildings and endangered life. Therefore the architect opted to design a structure which actively expresses this danger, a "steel and stone roof" that catches falling rocks. The nature of this project being somewhat traumatic stands to remind visitors that one can not defeat gravity, the power of nature or spirituality and everyone can visit these monumental ruins in the knowledge that it is possible to understand the meaning behind "Take Up Thy Cross and Follow Me".

KATONA, Vilmos: NOUVEL AND ROME

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 34-39, DOI: 10.33268/Met.2019.7.4

ALDA FENDI'S ART FOUNDATION AT FORUM BOARIUM, ROME, ITALY

ARCHITECT: JEAN NOUVEL

Taking a historical building and redeveloping it as a complex fusion of experimental studio spaces, galleries and a restaurant has resulted in a collage of ideas. The monumental building has been reimagined as to avoid the obvious: industrial structural elements vie for place alongside original stone walls, mirror walls are placed as spatial indicators, whilst other areas are purposely fragmented in order to make a play with light. This Rhinoceros Palace is available for short term residential occupancy on the same terms as its architectural manifestation as a place for experimentation, a collage of ideas.

VIRÁG, Zsolt: THE INTELLECTUAL REBIRTH OF BUILDINGS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 40-43, DOI: 10.33268/Met.2019.7.5

NATIONAL PALACE AND NATIONAL CASTLE PROGRAM, HUNGARY

39 monumental buildings, 20 palaces and 19 castles, are undergoing restoration with the intent to preserve cultural identity in today's tourist orientated market. Careful understanding of the original function of these places must be identified prior to adding layers of the contemporary. This complex process should draw inspiration from the past, providing visitors with anecdotal experiences that stand firm in the present. Each of these buildings can be viewed as a process of intellectual

rebirth aside from their physical substance being subject to restoration. All of these buildings serve new functions, can be visited as traditional tourist attractions and are supported by the implementation of interactive learning tools.

WESSELÉNYI-GARAY, Andor: TEXT MONTAGE ABOUT A CORNER BUILDING

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 44-49, DOI: 10.33268/Met.2019.7.6

GYÖRGY SZABAD PARLIAMENTARY OFFICE BUILDING, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECT: BENCE VADÁSZ

Urban renewal, especially in conservation areas, often raises debate regarding the choice of what might be considered an appropriate architectural style: the aesthetic ideal might be considered "beautification", "symbolic" or "political". The sensitivity of reconstructing office space in the same urban space as the Parliament building resulted in a decision to reconstruct, reflect, the neighbouring buildings' facades behind which a contemporary office building hides. Aside from debating style this project implemented innovative solutions, regarding cladding technology, reduction of weight due to poor foundation conditions and the logistics required to construct a new building without closing down one of Budapest's most important metro stations.

SZÉKELY, Márton: 134 YEARS OF COLOURS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 50-55, DOI: 10.33268/Met.2019.7.7

MILLENNIUM HOUSE RECONSTRUCTION, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS: CSABA NAGY and KÁROLY PÓLUS

Pavilions in parks, including this one in Budapest's Varosliget Park, have often suffered from neglect and/or poorly conceived restoration work. Here is an example where stepping back in time to examine the original designs has inspired a more socially and architecturally sensitive project. The original external envelope has been restored to its original decorative splendour, whilst the interior design has paid its dues to the past without submitting to overt sentimentality, providing an improved visitor experience.

WETTSTEIN, Domonkos: STAR SHAPED TIME

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 56-59, DOI: 10.33268/Met.2019.7.8

STAR FORTRESS RESTORATION, KOMÁROM, HUNGARY / ARCHITECT: ISTVÁN MÁNYI

As with many examples of Star Forts, dating back to the Renaissance, the plan form can not be appreciated from the ground. This defensive building type is unique for the way rampart walls and their subsequent access corridors and ancillary spaces create an unusual play on form, natural light and one's sense of orientation. Military installations once restored make ideal exhibition spaces, ideal for exploring as a realtime and historic experience. The quality of brickwork, contemporary masonry and architectural concrete also assist in this game play between past and present.

VUKOSZÁVLJEV, Zorán: RECONSTRUCTION AGAIN

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 7 (2019), pp 60-65, DOI: 10.33268/Met.2019.7.9

CSIKY GERGELY THEATRE RENEWAL, KAPOSVÁR, HUNGARY

ARCHITECTS: IVÁN HALAS, KRISZTINA L. BALOGH and FERENC ifj LŐRINCZ

Restoration and expansion of a more than one century old theatre building raises the question of examining parameters: What historic elements should be preserved to maintain the monumental building status, what changes to later additions are required and finally how to integrate ideas suited to the twenty-first century? The answer can be found in the past by undertaking a faithful restoration of the existing building and seeking out how to expand upon the original structural logic to create a contemporary extension and landscaping plan. The original pagoda like baroque theatre now sits upon a modern plinth creating a sense of dramatic approach to the functional and architectural presence.